

Neurologen Falu Lasarett

Uppåt och framåt i Falun

Fler vårdplatser, direktinskrivning av strokepatienter och kortade besöksköer – det är en del av allt som hänt på senare tid vid neurologienheten på Falu lasarett. Klinikens framsteg har väckt intresse och Svenska neurologföreningens vårmöte avhålls i Falun i slutet av maj.

Ett mildare kaos var förutspått. Reportageteamet från NiS hade tidigt i kontakterna med neurologienheten vid Falu lasarett fått ursäkter för att det kanske skulle vara litet upp-och-ner på avdelningen den 2 april, dagen för artikelin-tervjuer.

Det var nämligen premiärdagen för en ny organisation för att kunna skriva in strokepatienter direkt utan att passera akutmottagningen. Patienter som varit kandidater för trombolysbehandling har även tidigare tagits in direkt, men detta är ett försök att få en snabbare vårdkedja även för de övriga patienterna.

– Alla nyordningar tar ju ett tag innan de sätter sig, säger läkaren Katrin Roos försiktigtvis medan hon visar vägen till avdelning 29.

Men kaoset lyser med sin frånvaro. Tvärtom råder ett anmärkningsvärt lugn och en klunga av personalen syns småpratande i korridoren. Vid åsynen av fotografens kamera skingras dock klungan snabbt.

En som inte hinner undan är strokesjuksköterskan Ann-Jeanette Melin som förklarar.

– Vi har inte haft ett enda akutfall att ta emot ännu i dag. Men det är ju fortfarande tidigt på eftermiddagen.

Det nya direktintaget av strokepatienter kan ske mellan klockan 08 och 20. Ambulanspersonalen som hämtar en patient och misstänker stroke går igenom en checklista med punkter, exempelvis att patienten är kontaktbar, inte har kramp, inte har hög feber, med flera. Sedan ringer de neurologi- och strokeavdelningen.

– Om checklistan ger ”gul” indikering så betyder det att patienten har en tillräckligt mild form av stroke för att kunna skrivas in här hos oss direkt utan att behöva gå via akutintaget, berättar Ann-Jeanette Melin.

Daniel Sandvik , Anita Chandra, Katrin Roos, Magnus Bergman, Sven-Erik Eriksson och Martin Othozon

”Antal vårddygn har minskat och är nu nere på fem dygn per strokepatient i snitt.”

I Falun gör man cirka 30 trombolyser per år. Första kvartalet i år hade 8 trombolyser utförts.

– Syftet med reformen är förstås att patienterna skall få det bättre och slippa långa väntetider på akuten. Snittiden har legat på fem till sex timmar.

Hon beskriver även andra fördelar med direktinläggningen.

– Vi hinner göra värdefulla omvårdnadsinsatser och förberedelser innan läkare kommer till patienten. Det blir också en lugnare situation för de anhöriga.

Dessutom har man på avdelningen rätt kompetens för den här typen av patienter.

– Vi kan lättare förstå patientens signaler. Ofta har patienten talsvårigheter eller afasi, urinretention och neglekt. Sväljsvårigheter innebär att patienten lätt aspirerar vilket ger komplikation om man får mat på fel sätt.

Just på premiärdagen provade man direktinläggningen med ambulanser bara i Borlänge. Upptagningsområdet i sin helhet utgörs dessutom av Säter, Gagnef och Falun och omfattar 150 000 invånare. Leksand lär också vilja vara med på ett hörn.

– Det har inte varit några problem alls att få till den nya organisationen för direktinläggning, säger vårdenhetschefen och sjuksköterskan Agneta Friberg.

Agneta Frieberg

– Det handlar inte om att öka patientantalet utan att få ta hand om dem snabbare. Omorganisationen har inte inneburit några merkostnader.

– Möjligen en extra EKG-apparat, lägger hon till.

På annat håll i landet där denna ordning införts har man kallat det för "Hjärnvägen", men det kände man inte för i Falun.

BRANT UPPÅTKURVA

Neurologenheten vid Falu lasarett sorterar under medicinkliniken. Enheten öppnades för ett trettiotal år sedan. Sven-Erik Eriksson kom hit 1984 som länets första fasta neurolog-specialist.

– Från början fanns det personal här till att utföra neurofysiologisk verksamhet som EEG och nervledningshastigheter med bedömning av ansvarig läkare från Uppsala Akademiska Sjukhus. I uppdraget från neurofys UAS ingick också att re-

Karin Eklund-Kornborg

Sven-Erik Eriksson

gelbundet utföra EMG-undersökningar här i Falun. På medicinkliniken fanns två neurologintresserade invärtesmedicinare.

Han konstaterar att det är först under de senaste fem åren som neurologspecialiteten fått gehör för ökade läkarresurser för att klara av den specialisering som skett inom slutenvård och för att polikliniskt klara av målsättningen med vårdgarantin för remisspatienter och ge modern behandling för neurologiskt sjuka patienter med exempelvis Parkinson, MS, epilepsi eller torticollis i takt med forskningens framsteg inom området.

– De senaste åren har vi på neurologiområdet haft en brant utvecklingskurva uppåt här i Falun.

En talande illustration på den kurvan är stora hoppbacken i Lugnets skidstadion alldeles inpå knuten till lasarettet.

Avdelningen hade 12 vårdplatser 2006, i dag har man 26 platser. Från att tidigare bara ha kunnat behandla 50 procent av strokepatienterna på strokeenheten så klarar man i dag

cirka 95 procent. Här finns sex specialistläkare samt fyra ST-läkare under utbildning.

– Neurologivården vid Falu lasarett ligger bra till om man jämför på länsnivå, säger Sven-Erik Eriksson.

Trots det hade man problem att få in svar på en utlyst tjänst till överläkare när första annonseringen gjordes tidigare i år.

Sven-Erik Eriksson flyttade själv med familj till Falun från Linköping, är född och uppvuxen i Stockholm och läkarutbildningen är gjord på KI.

– Jag trivs här i Dalarna och här på lasarettet. Det är ett bra samarbete med andra sektioner på medicinkliniken och med andra kliniker på sjukhuset.

Själv har han kunnat bygga upp behandlingen av torticollis, vriden nacke, med botox sedan mitten av 90-talet.

– Jag har nu utvidgat det till behandling av svåra smärttillstånd i nacken beroende på ökad muskulär aktivitet, berättar han.

Linnea Silverbacke, Anna Fondelius och Ulrika S-Nelzén

BOOMEN FRAMFÖR SIG

En annan stockholmare som funnit sig till rätta i Falun är läkaren Katrin Roos. Hon är från början invärtesmedicinare men från senaste årsskiftet även färdig neurolog.

– Med en småbarnsfamilj är det lättare att leva i Falun, säger hon.

Hennes man arbetar också på lasarettet.

– Det tar tio minuter att komma till jobbet och kliniken har en tillåtande inställning till uttag av löpande komp. Många småbarnsföräldrar tar ut komp en fast dag per vecka.

Umgången med vänner blir också enklare.

Katrin Roos brinner för sitt nya specialistområde.

– Jag fascineras av det diagnostiska mysteriet och tycker det är spännande med de många patientmötena. Neurologi är en givande kombination av intressant teori och berikande människomöten.

– Dessutom har neurologin fått en ny arsenal av behandlingar. Det är en fantastisk specialitet som har boomen framför sig, utbrister hon entusiastiskt.

Ett viktigt framsteg för neuroenheten i Falun, och inte minst dess patienter, är att man lyckats korta kön till nybesök drastiskt. Fram tills nyligen var det två specialiteter vid Falu lasarett som hade problem att klara tidsgränserna för att få del av de statliga kömiljarderna – kirurgi och neurologi.

Men Katrin Roos kan med stolthet ta fram den senaste statistiken som visar att man gått från 241 patienter i december som väntade på nybesök, till bara 26 stycken i mars.

– Det är tack vare en satsning där neurologispecialisterna har kvällsmottagningar, i stället för att gå medicinjourer på akuten.

Men framstegen slutar inte där. Antal vårddygn har minskat och är nu nere på fem dygn per strokepatient i snitt. I genomsnitt skriver avdelningen ut 50 patienter i veckan.

Helen Eriksson

– Det måste anses vara en mycket hög siffra, säger Agneta Friberg. Att vi har snabbt genomflöde beror bland annat på att vi kan skriva ut patienter under helger. Det finns specialistläkare på plats här varje dag vilket snabbar på besluten.

– Vi har även ett bra flöde av patienter ut till kommunens omhändertagande.

NYTÄNKANDE

På frågan hur många anställda det finns på neurologienheten i omvårdnadspersonalen svävar Agneta Friberg inte på målet.

– Jag köpte in 87 julklappar.

Sjuksköterskor och undersköterskor utgör cirka hälften var av omvårdnadspersonalen. Här finns relativt många manliga anställda. Det talas ett 15-tal olika språk.

– Här arbetar vi mycket med kvalitetsutveckling och har högt tempo.

Malin Grimsell

Ingela Wilhelmsson

Ytterligare exempel på nytänkandet på faluneurologen är de två övervakningssalarna som finns på avdelningen. De har tre sängplatser vardera och mellan de bägge salarna finns ett inglasat rum där läkare och vårdpersonal har koll på apparaturen och också kan se varje patient. Just vid detta tillfälle är rummet bemannat av ST-läkaren Thomas Silfverberg.

– Här ligger inga intensivvårdspatienter, säger han, utan patienter med visst övervakningsbehov.

Tiden i övervakningssalen varierar vanligen mellan ett dygn och upp till en vecka.

Neurologenheten i Falun behandlar förutom strokepatienter de vanligen förekommande neurologiska sjukdomarna, som MS, epilepsi och Parkinsons sjukdom. Ungefär 1 400 patienter behandlas varje år.

REHAB I STRUT

Även inom strokerchablering ligger neuroenheten i Falun

Sahra Florén

”Även inom strokerehabilitering ligger neuroenheten i Falun i fronten.”

i fronten. Man arbetar i sammansatta team, kallade Stroke-uppföljningsteam eller kortare – Strut. Det första bildades i Falun 2007, det andra i Borlänge 2012.

I ett team ingår sjuksköterska, arbetsterapeut, sjukgymnast, kurator och läkare.

– Alla patienter som har ett rehabiliteringsbehov efter sin stroke blir inskrivna i Strut, berättar Helen Eriksson, stroke-sjuksköterska.

Grovt kan uppdelningen av patienterna göras i tre kategorier när de lämnar neuroavdelningen – de som kan bo hemma, de som åker till omvårdnad i kommunens korttidsboende och de som åker till en rehabiliteringsklinik.

– I görligaste mån försöker vi få patienterna till hemrehabilitering i Strut. Resultaten kommer ofta mycket snabbare när man arbetar med sin egen säng, vid sin egen diskbänk, i sitt eget badrum, förklarar Helen Eriksson.

Inga remisser krävs för att bli inskriven i Strut. Varje team kan ha cirka 50 patienter inskrivna samtidigt.

– Det är helt och hållet patientens behov som styr vad som görs och vem i teamet som kallas in. Ibland kan det vara två ur teamet som samtidigt besöker patienten. Det är sällan några begränsningar för hur ofta patienten får hjälp av teamet. Alla utom läkaren gör hembesök.

– Ett minimum är att en patient alltid kan få träffa en sjuksköterska.

Anna Larsson

Patienterna kan även komma till lasarettets rehabiliteringsavdelning för gruppträning eller bassängträning. Varje patient skrivs in i Strut för ungefär ett års träning.

– Det är bra att ha ett konkret mål för träningen, säger Helen Eriksson.

En anhörigskola erbjuds varje vår och höst.

– Det handlar inte om terapi utan om samtal. Tyvärr är det många anhöriga som inte kan komma ifrån jobb och annat, så hittills har vi bara haft 5–6 deltagare per kurs.

Helen Eriksson är en av alla de inom neurologivården som i hög grad fascinerats av ämnet.

– Stroke är så oerhört intressant. Hjärnan är ett av våra mest komplicerade organ och möjligen det allra viktigaste. Det var nyfikenhet som drog mig till neurologin. Det har gett mig en konstant utmaning som stimulerar i jobbet varje dag.

VÄRMÖTE

Många fler som fascinerats av neurologin kommer till Falun i slutet av maj för att vara med på Svenska Neurologföreningens vårmöte.

– Vi är naturligtvis stolta och mycket glada för att de valt att förlägga mötet i Falun och att vi får vara med och arrangera, säger Katrin Roos.

– Jag hoppas att det beror på att vi är en växande och trevlig klinik, tillägger hon anspråkslöst.

Temat för vårmötet i Falun blir att komma ut i neurologins gränsområden och ta lärdom av närliggande specialiteter med målet att förbättra kollegialt samarbete och helhetssyn.

– Vi hoppas förstås på bra väder också, avrundar Katrin Roos.

När NiS lämnar Falu lasarett har ännu ingen behövt direktinläggas enligt den nya organisationsformen. Lugnet råder ännu. Men några timmar återstår fortfarande innan

Carin Hedlund, Anette Bylund, Helen Eriksson, Sara Helander, Anneli Garbergs och Marlene Persson

Ann-Jeanette Melin och hennes kollegor stänger av telefonen för direktinskrivning. Så det profeterade kaoset kan ännu bryta ut, här i skuggan avLugnet.

JAN-OLOF SMEDBERG, Smedbergs Skrifveri
Foto: JEANETTE HÄGGLUND